

**БІБЛІОТЕКА
НАУКА
КОМУНІКАЦІЯ**

**ВІД УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ –
ДО УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ**

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
АСОЦІАЦІЯ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ
РАДА ДИРЕКТОРІВ НАУКОВИХ БІБЛІОТЕК
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ
АКАДЕМІЙ НАУК – ЧЛЕНІВ МААН

БІБЛІОТЕКА. НАУКА. КОМУНІКАЦІЯ

ВІД УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ – ДО УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ

Матеріали міжнародної наукової конференції
(Київ, 5–7 жовтня 2021 р.)

КИЇВ 2021

УДК 02 : 001 : 316.77 : 007] (082)

Бібліотека. Наука. Комунікація. Від управління ресурсами – до управління знаннями : матеріали Міжнар. наук. конф. (5–7 жовт. 2021 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України, Рада дир. наук. б-к та інформ. центрів акад. наук – членів МААН; відп. за вип. М. В. Іванова. Київ, 2021. 806 с.

Збірник містить матеріали міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Від управління ресурсами – до управління знаннями», організованої Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського (5–7 жовтня 2021 р.), в яких висвітлені традиційні та інноваційні напрями у діяльності наукових бібліотек в умовах продукування нового знання.

Українськими та зарубіжними фахівцями розкриті теоретичні та прикладні аспекти формування, використання, організації доступу до електронних інформаційних ресурсів наукової бібліотеки в сучасному веб-середовищі та оптимізації бібліотечної діяльності в умовах продукування нового знання, зокрема: управління бібліотечно-інформаційним комплексом в умовах трансформації наукових комунікацій; технології управління знаннями в науковій бібліотеці; наукова бібліотека в стратегічних комунікаціях глобального інформаційного простору; біографіки та біобібліографії: знанневий ресурс інтелектуального і духовного розвитку українського суспільства; рукописна та архівна спадщина: від рукопису до бази знань; музична культура і музичні фонди бібліотек та архівів в умовах сьогодення; досвід, проблеми та сучасні тенденції функціонування інституту президентства в сучасному інформаційному просторі; тиражування, рефлексії, інтерпретації святого Письма в українській рукописній та друкованій традиції (до 440-ліття виходу друком Острозької Біблії 1581 р.); актуальні проблеми збереження бібліотечних фондів, які становлять культурне надбання України; академічна юдаїка в незалежній Україні (1991–2021): досвід наукових бібліотек.

Видання адресоване працівникам бібліотечно-інформаційної галузі, фахівцям документно-комунікаційної сфери, викладачам, аспірантам і студентам вишів.

Відповідальний за випуск: М. В. Іванова

Редакційна колегія:

Л. А. Дубровіна – чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук; В. М. Горовий – д-р іст. наук; Н. В. Бондар – канд. іст. наук; О. М. Василенко – канд. іст. наук; Т. Ю. Гранчак – д-р наук із соц. комунікацій; Л. В. Івченко – канд. мист.; Т. В. Коваль – канд. іст. наук; К. В. Лобузін – д-р наук із соц. комунікацій; Л. В. Муха – канд. іст. наук; В. І. Попик – чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук; О. О. Хамрай – д-р філол. наук.

Автори несуть повну відповідальність за підбір та точність наведених фактів, цитат, власних імен, бібліографічних посилань та інших відомостей.

Затверджено до друку вченою радою Національної бібліотека України імені В. І. Вернадського (протокол № 6 від 08.09.2021 р.)

ISBN 978-966-02-9672-5 (друк.)

ISBN 978-966-02-9673-2(електрон.)

© Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, 2021

Представлення наукових періодичних видань у системі відкритого доступу сприяє поширенню їх впливу та впізнаваності серед світової наукової спільноти.

UDC 027.54(477-25)НБУВ:025.49:050

Liliia Kudymenko,

ORCID 0000-0002-2322-3173,

Junior Research, Department of Scientific Organization of Electronic Information Resources,

Institute of Information Technologies,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine

Kyiv, Ukraine

e-mail: kudymenko@nbuv.gov.ua

DOAJ: AN INTEGRATOR OF SCIENCE INTO THE WORLD ACADEMIC SPACE

The advantages of registration of Scientific Periodicals in the Directory of Open Access – DOAJ are named. Updated information on the main selection criteria is provided.

Keywords: open access, reviewing, updating of information.

УДК 004.67

Ланде Дмитро Володимирович,

ORCID 0000-0003-3945-1178

професор, завідувач відділу спеціалізованих засобів моделювання,

Інститут проблем реєстрації інформації,

Національна академія наук України,

Київ, Україна

e-mail: dwlande@gmail.com

Страшной Леонард,

співробітник, Інститут інфекційного відділення,

Університет Каліфорнії в Лос-Анджелесі,

Лос-Анджелес, США

e-mail: lstrashnoy@gmail.com

Балагура Ірина Валеріївна,

ORCID 0000-0001-9627-2091,

кандидат технічних наук, старший науковий співробітник,

відділ спеціалізованих засобів моделювання,

Інститут проблем реєстрації інформації,

Національна академія наук України,

Київ, Україна

e-mail: balaguraira@gmail.com

НАУКОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ПУБЛІКАЦІЙ З ВИКОРИСТАННЯМ КОРЕЛЯЦІЙНИХ МЕРЕЖ

Пропонується концепція кореляційної мережі, що визначається динамікою появи у публікаціях, описується методологія формування, кластеризації, візуалізації. Метод демонструється за допомогою даних, отриманих із системи перегляду книг Google Ngram Viewer.

Ключові слова: кореляційна мережа, наукометрія, мережеві структури.

Мережеві структури – це інструмент, який широко використовується в наукометрії для дослідження наукової співпраці, структури документів, зв'язків між тематиками та ін. Однією із основних задач наукометрії є виявлення актуальних напрямів в науці. Для визначення актуальних напрямів використовуються методи кумулятивного кількісного аналізу публікацій, авторів, цитування, а також мережі термінів. Але слід зважати, що велика кількість документів може означати не тільки збільшення актуальності тематики, так і передувати періоду згасання інтересу до неї. Невелика кількість праць з теми може показувати їх унікальність. Задача визначення актуальних наукових напрямів в науці залишається відкритою, оскільки на даний момент немає точних методів та інструментів для її вирішення. Кожна тематика досліджень має свій життєвий цикл. Порівнюючи різні теми, є можливість передбачити розвиток тенденцій та появу актуальних напрямів. На основі наукометричних досліджень розвитку тематик можна визначити стратегію та пріоритети розвитку наукових напрямів в журналах, організаціях, країнах.

Запропоновано методика формування, кластеризації та візуалізації спрямованих кореляційних мереж. Зв'язки між вузлами таких мереж відповідають модифікованим певним чином значенням крос-кореляцій між векторами – наборами параметрів, що відповідають цим вузлам. Для побудови мережевих структур для кожного вузла (тематики) формуються вектори – масиви чисел, відповідні деяким часовим рядам. В якості прикладу розглядаються часові ряди, що формуються сервісом Google Books Ngram Viewer. Кожному року ставиться у відповідність число – кількість появ поняття в публікаціях, які охоплюються системою Google Books.

Розмірність цього вектора відповідає кількості років, довжині інтервалу часу, протягом якого аналізувався масив публікацій.

Мета роботи – представити методика формування, кластеризації, ранжування вузлів і візуалізації так званих спрямованих кореляційних мереж, графових структур, зв'язки між вузлами (поняттями, сутностями) яких відповідають значенням кореляцій між наборами параметрів, які відповідають цим поняттям. Для побудови мережі понять, пов'язаних сучасними напрямками Computer Science, в якості джерел інформації в роботі розглядалися дані, одержані шляхом звернення до сервісу Google Books Ngram Viewer. Як приклад розглядається 20 понять за період 1995–2019 рр.

Наведений підхід, на відміну від існуючих, має такі переваги: інтуїтивні, близькі до реальності правила визначення ваги вузлів і зв'язків; надійна математична основа кореляційного аналізу; облік невикористовуваних раніше параметрів, часових рядів динаміки публікацій, які відповідають сутностям і дозволяють групувати сутності за тенденціями їх розвитку в часі; об'єктивність і відносна простота реалізації. Наведена методика може базуватися на даних, отриманих, наприклад, від систем контент-моніторингу, використовуватися в аналітичних системах різного призначення з метою узагальнення безлічі сутностей без явно виражених зв'язків між ними.

UDC 004.67

Dmytro Lande,

ORCID 0000-0003-3945-1178,

Profesor, Head of Department of Specialized Modeling Tools,

Institute for Information Recording, National Academy of Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine

e-mail: dwlande@gmail.com

Leonard Strashnoy,

Institute Infectious disease department,

University of California Los Angeles

Los Angeles, USA

e-mail: lstrashnoy@gmail.com

Iryna Balahura,

ORCID 0000-0001-9627-2091,

Ph. D., Senior Research, Institute for Information Recording,

National Academy of Sciences of Ukraine,

Kyiv, Ukraine

e-mail: balaguraira@gmail.com

SCIENTOMETRIC ANALYSIS OF PUBLICATIONS DYNAMICS USING CORRELATION NETWORKS

The article proposes the concept of a correlation network determined by the dynamics of its appearance in publications and describes the methodology for its formation, clustering and visualization. The method is demonstrated using data obtained from the Google Books Ngram Viewer system.

Keywords: correlation network, scientometrics, network structures.

УДК 027.54(477-25)НБУВ:[004.738.5:025.2]:004.91

Лахтаріна Наталія Василівна,

ORCID 0000-0001-5617-0373,

молодший науковий співробітник,

відділ наукового формування національних реферативних ресурсів,

Інститут інформаційних технологій,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

Київ, Україна

e-mail: lakh.nata@ukr.net

РЕФЕРАТИВНИЙ ТЕКСТ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОГО РЕСУРСУ БІБЛІОТЕК

Висвітлено деякі аспекти реферування, зокрема специфіку формування національних реферативних ресурсів НБУВ. Розглянуто особливості реферативного тексту як результату наукової обробки документів.

Ключові слова: реферування документів, інформаційна цінність.

За умов входження в цифрову епоху, що нині переживає світова спільнота в глобальному масштабі, людина не може досягнути навіть маленької частки того потоку, який щодня проходить різними інформаційними каналами, адже незважаючи на постійне зростання обсягів інформації, швидкість її сприймання істотно не змінилася. З розвитком інформаційних сервісів мережі Інтернет у сфері наукової комунікації з'являється не просто проблема збільшення наукових повідомлень, а й певного «інформаційного шуму». Щоб забезпечити ефективне використання нагромадженого суспільством інформаційного потенціалу, слід компетентно організувати науково-інформаційну діяльність, забезпечити зручний доступ до наукової інформації через бази даних, реферативні ресурси, тобто особливої актуальності набуває аналітико-синтетична обробка документів, але в більш модернізованому сучасному контексті.

Шкарина В. А. Українська літературна бібліографія в електронному середовищі.....	151
Яковенко О. Г., Туровська Л. О. Електронні книжкові вітрини нових надходжень до фонду Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського як засіб наукових комунікацій у соціальних мережах.....	155

РОЗДІЛ 2

ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ

В НАУКОВІЙ БІБЛІОТЕЦІ 158

Вощенко О. І. Значення та принципи організації електронної колекції «репресована книга»	158
Галицька С. В. Оптимізація методичного апарату рубрик тематичного навігатора Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.....	161
Гарагуля С. С. Бібліотечні портали знань: реферативний сегмент інформації	165
Гриценко Н. О., Ключнікова О. В., Сандул О. Г. Реферативні бази даних як інструмент управління знаннями.....	169
Гуренко Є. Ю. Документи міжнародних конференцій щодо захисту довілля в електронному каталозі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського	172
Деркач Н. В. Особливості застосування скорочень у бібліографічному описі	176
Добра Н. В. Організація механізмів управління знаннями в онлайн-овому обслуговуванні	180
Добровська С. В., Овсієнко Л. М. Представлення фізико-математичних наук у реферативній базі даних «Україніка наукова».....	182
Ейсмонт Ю. В. Особливості редагування електронних наукових ресурсів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.....	186
Ісасва О. В., Дорош М. В., Власова Т. Ю. Wikidata та авторитетний файл Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського як локальна модель пов'язаних даних.....	190
Кириленко С. Е. Ресурсне наповнення бібліотечних порталів знань	194

Коваленко С. Г. Дистанційна освіта як вимога часу.....	198
Корнієнко В. О. Бібліографічні ресурси: від інформаційного суспільства до суспільства знань	201
Косенко О. В. Юридичні періодичні видання початку XX століття у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського	204
Кропачева Н. М. Репозитарії в структурі URIS (Ukrainian research information system): нові кроки в інтеграції до європейського науково-освітнього простору	208
Крючин А. А., Балагура І. В., Мініна Н. М., Гарагуля С. С. Майбутнє реферативних видань	211
Кудименко Л. Г. DOAJ: інтегратор науки до світового академічного простору	215
Ланде Д. В., Страшной Л., Балагура І. В. Наукометричний аналіз динаміки публікацій з використанням кореляційних мереж.....	219
Лахтаріна Н. В. Реферативний текст як складова інформаційного ресурсу бібліотек	221
Лобузін І. В. Формат наукових метаданих CERIF як базова структура управління науковою інформацією	225
Лобузін К. В. Наукові бібліотеки як центри управління знаннями в дослідницькій інфраструктурі України	228
Мартинюк О. М. Репозитарій НБУВ: наукова бібліотека сучасності.....	233
Оршина Н. В., Устинова Т. П. Досвід бібліотеки та архівів Канади з організації джерельної бази українознавчих досліджень.....	235
Перенесієнко І. П. Тематична структура колекції «Сковородіана» в електронній бібліотеці «Україніка»	239
Руденко А. Д. Онлайнові конференції як спосіб поширення знань у сучасному світі	243
Самохіна Ж. В. Маркетингові технології менеджменту знань в бібліотеці.....	246
Самохіна Н. Ф., Пелюховська І. З. Вебсайт наукового журналу як інструмент системи управління знаннями.....	250
Симоненко Т. В. Ідентифікація вчених і установ у базах даних цитувань: «порядок із хаосу»	254